

Studieplan 2006/2007

Videreutdanning i intensivsykepleie

Studiets varighet, omfang og nivå

Fagplan for Videreutdanning i intensivsykepleie bygger på Nasjonal rammeplan og forskrifter fastsatt av Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet (1999). Se [rammeplan](#).

Studiet er en videreutdanning som forutsetter grunnutdanning i sykepleie og er tilrettelagt som et heltidsstudium over 1 år.

Studiet gir formell kompetanse 90 studiepoeng (ECTS) innen høyere utdanning.

Forventet læringsutbytte

Hensikten med videreutdanning i intensivsykepleie er å utdanne velkvalifiserte yrkesutøvere som kan utøve intensivsykepleie til pasienter og ivareta deres pårørende i et høyteknologisk miljø. Utøvelsen skal være i samsvar med helselovgivningens krav til yrkesutøvelse og fagets kunnskaper og verdier. Videreutdanning i intensivsykepleie skal føre til at studenten etter endt studium skal kunne ivareta akutt og/ eller kritisk syke pasienter i en kompleks, uforutsigbar og raskt skiftende hverdag. Utdanningen må derfor kontinuerlig tilpasses sykehusenes behov for kompetanse i intensivsykepleie. Utøvelsen av intensivsykepleie krever et handlingsrepertoar hvor praktiske ferdigheter, problemanalyse- og håndtering og samhandlingsferdigheter inngår som viktige elementer.

Høgskolen skal:

- Legge til rette for at studentene kan tilegne seg kunnskaper og ferdigheter og utvikle holdninger som sikrer yrkeskompetanse i samsvar med pasientenes og samfunnets krav til intensivsykepleie.
- Stimulere studentene til ansvarsfull og reflektert yrkesutøvelse.
- Legge til rette for at studentene kan ta ansvar for egen læring.
- Drive utviklings- og forskningsarbeid knyttet til fag, undervisning og yrkesutøvelse i intensivsykepleie.
- Være nasjonalt og internasjonalt faglig oppdatert og framtidsrettet innenfor fagområdet.
- Ha et formalisert samarbeid med praksisfeltet og samarbeide med tilgrensende utdanninger og fagområder.
- Fremme studentenes evne til samarbeid med andre yrkesgrupper.

Studenten skal etter endt utdanning:

- Utøve intensivsykepleie med respekt for pasientens og pårørendes integritet, ressurser og opplevelser ved å være akutt og/ eller kritisk syk og gjennomgå medisinsk behandling.
- Utøve intensivsykepleie til pasienter med svikt i livsviktige funksjoner, behandle og forebygge komplikasjoner, lindre lidelse, smerter og ubehag og fremme rehabilitering.
- Ha kunnskap om og forståelse for aktuelle medisinske tilstander hos pasienter i intensivavdelinger og kunne delta i gjennomføring av medisinsk behandling etter forordning eller delegering av ansvarlig lege.
- Bedømme akutte situasjoner selvstendig, prioritere og handle raskt og forsvarlig slik at akutt og/ eller kritisk sykes livsviktige funksjoner opprettholdes/ gjenopprettes.
- Mestre samhandling med pasienten og utføre intensivsykepleien med et godt håndlag.
- Reflektere kritisk i valgsituasjoner og handle etisk og juridisk forsvarlig.
- Støtte og yte omsorg til pårørende, og fremme pasientens og pårørendes medbestemmelse.

- h) Gi situasjonstilpasset undervisning, informasjon og veiledning til pasienter, pårørende, studenter og medarbeidere.
- i) Anvende relevante kunnskaper i møte med pasienter og pårørende fra ulike kulturer.
- j) Mestres bruk og kontroll av medisinsk - teknisk utstyr og ha et reflektert forhold til denne teknologiens muligheter og begrensninger.
- k) Anvende hygieniske prinsipper og forebygge infeksjoner.
- l) Ta ansvar for pasienten og ivareta pårørende når pasienten er døende, og sikre en verdig død
- m) Dokumentere, evaluere og kvalitetssikre eget arbeid, benytte relevant forskning og bidra til fagutvikling.
- n) Ha ferdigheter i samhandling og teamarbeid på tvers av faggrupper og -nivå.
- o) Videreutvikle den personlige og faglige kompetansen som intensivsykepleier.

Målgruppe

Offentlig godkjente sykepleiere.

Opptakskrav og rangering

Sykepleiere med offentlig godkjenning/autorisasjon. Minst to års praksiserfaring etter godkjenning.

Rangering:

- Det gis 0,5 poeng for hvert år praksis som offentlig godkjent sykepleier utover minstekrav med inntil 2 poeng.
- For annen høyere utdanning gis 1 poeng for 10 vektall/30 studiepoeng inntil 6 poeng.
- Referanse fra siste arbeidsgiver.
- Søkere fra geografisk område Hedmark og Oppland har fortrinnsrett til 70% av studieplassene.
- Opptakskapasitet er satt til 12 studenter ut fra tilgjengelige praksisplasser ved Sykehuset Innlandet. Søkere med avtale om praksisplass ved andre helseforetak kan komme i tillegg til dette.

Studiets innhold, oppbygging og sammensetning

Studiet er inndelt i 3 hovedemner og bygger på teoretiske og praktiske bidrag fra ulike fag og kunnskapstradisjoner. Studentene skal tilegne seg kunnskaper, erfaringer og holdninger i det enkelte tema ut fra undervisning/ veiledning i både de teoretiske og praksisstudiene. Studiet har et omfang på 90 studiepoeng over 3 semestre, fordelt på 40 studiepoeng teoretiske studier og 50 studiepoeng praksisstudier. 2 ukers arbeidsinnsats med et omfang på 40 timer per uke vil tilsvare 3 studiepoeng.

Høstsemester 2005

15 uker teoretiske studier

Introduksjonspraksis

(2 uker)

Vårsemester 2006

5 uker teoretiske studier

Første og andre veiledet praksis (20 uker)

Høstsemester 2006

7 uker teoretiske studier

Tredje veiledet praksis

(8 uker)

Hospiteringspraksis

(4 uker)

Prosjektplan for hospiteringspraksis

Prosjektarbeid i hygiene

Prosjektplan for
fordypningsoppgave

Individuell skriftlig
dagseksamen-

Individuell deleksamen -

Patofysiologi
m/fysiologi og

Spesialsykepleiefag og
yrkesutøvelse:

Fordypningsoppgave i
intensiv-

mikrobiologi

Flervalgtest (30%)

sykepleie

Hjemmeeksamen (1 uke)
70%

Godkjenning av
introduksjonspraksis
Tilsammen 30
studiepoeng

Vurdering av
praksisstudier
Tilsammen 30
studiepoeng

Vurdering av
praksisstudier
Tilsammen 30
studiepoeng

Sykepleiefaglig fordypning og samfunnsvitenskapelige emner, 15 studiepoeng.

Opplevelser og reaksjoner på akutt og/ eller kritisk sykdom (1A)

Hensikten med å sette fokus på dette temaet er at studenten skal få kunnskaper om de ulike aspektene som pasienten opplever ved å være akutt og/ eller kritisk syk.

Det skal legges vekt på ulike religioner og kulturers holdning til sykdom, helse og død som: språk/ kommunikasjon, berøring/ tabuområder, død/ gravferd.

Studenten skal gjennom å delta i ulike akutte situasjoner i praksis øke sin forståelse for pasientens og pårørendes opplevelser og reaksjoner på akutt og/ eller kritisk sykdom og død.

Ved å få kunnskaper om mestring og mestringsstrategier og tilegne seg erfaringer i møte med pasienter, vil studenten øke sin forståelse for hvordan pasienten kan bruke sine egne ressurser i møte med de påkjenninger undersøkelser og behandling medfører.

Gjennom kommunikasjon og samhandling med pasienter og pårørende som er i ulike alvorlige/ kritiske situasjoner, skal studenten videreutvikle sin selvforståelse og forbedre sin evne til å mestre samhandling med barn, unge, voksne og eldre mennesker som er alvorlig syke og døende.

Dette emnet er felles med videreutdanningene i anestes- og operasjonssykepleie. Hensikten med felles innhold er at det skal bidra til at studentene får en felles referanseramme som spesialsykepleier.

Sentrale tema:

- Fysiske, psykiske, sosiale, kulturelle og eksistensielle aspekter ved å være akutt og/eller kritisk syk- forberedthet: akutte-, elektive-, polikliniske- pasienter
  - forutsetninger: alder, sykdom, kulturbakgrunn, spesielt utsatte grupper
  - omsorg i et teknologisk miljø
- Pasient og pårørendes opplevelser og reaksjoner på akutt og/ eller kritisk sykdom og død.
- Mestring og mestringsstrategier ved akutt og/ eller kritisk sykdom og død.- stress, krise og kriseintervensjon
  - mestringsstrategier
  - hjelperens rolle og dilemma
  - emosjonelle belastninger i arbeidet med akutt og/ eller kritisk syke pasienter
  - aspekter ved døden
  - når et barn dør
  - sorg, sorgreaksjoner og sorgbearbeidelse

- Kommunikasjon og samhandling med pasienter og pårørende i alvorlige/ kritiske situasjoner.- pasientinformasjon/ undervisning
  - kommunikasjon og samhandling med pasienter og pårørende
  - kommunikasjon i teamarbeid
  - kommunikasjonsferdigheter
  - kommunikasjon med pasient tilkoblet respirator

Kompetanse- og fagutvikling (1B)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal videreutvikle sin forståelse for sykepleiens teori- og verdigrunnlag og hvordan det danner basis for utvikling av spesialsykepleien ved å tilegne seg kunnskaper om filosofi, sentrale begreper i sykepleie, ulike sykepleieteorier og sykepleiens verdigrunnlag.

Studenten skal lære seg å søke etter litteratur og forskning som er relevant for utdanningen og framtidig yrkesutøvelse. Videre skal studenten i samhandling med andre studenter kritisk vurdere og anvende denne litteraturen og forskningen i arbeidet med ulike pasientsituasjoner.

Sentrale tema:

- Ulike vitenskapssyn og metoder for forskning og fagutvikling.- ulike vitenskapssyn
  - fagutvikling og forskning som en del av spesialsykepleiefunksjonen
  - forskningsetikk
  - forskningsmetode og statistikk
  - presentasjon av forskningsresultater
  - sykepleiefaglig identitet
  - sykepleiens kunnskapsområder
- Sykepleieteori og erfaringskunnskap knyttet til akutt og/ eller kritisk syke pasienter.- framvekst av spesialsykepleie som fag i et helse- og samfunnsmessig perspektiv
  - sykepleie som vitenskap ? sykepleieteori
  - individuell faglig utvikling og fagformidling
  - læringsmiljø
  - perspektiver på refleksjon og læring
  - studieteknikk
  - problembasert læring
  - refleksjon gjennom skriving
  - bruk av studiemål
  - veiledning
  - evaluering
- Anvendelse av forskningsresultater i klinisk praksis.- tolke og anvende forskningsresultater-/ artikler
  - fagutvikling i sykepleie
  - fagutvikling ved sykehusene i Hedmark og Oppland
  - kunnskapssøking i databaser

Etikk (1C)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal videreutvikle sin evne til faglig og etisk argumentasjon for å sikre pasienters og pårørendes interesser i et høyteknologisk miljø og i et tverrfaglig samarbeid mellom mange yrkesgrupper. Ved å trekke fram studentenes erfaringer og kunnskaper skal ulike etiske problemstillinger knyttet til medisinsk behandling og diagnostikk i forhold til rett til liv og rett til å få en verdig død, belyses. Etske dilemmaer knyttet til alvorlig sykdom og død skal spesielt vektlegges.

Sentrale tema:

- Etikk og den medisinsk - teknologiske utvikling.
- Ethiske dilemma relatert til pasientmålgruppe.- prioriteringer i helsevesenet
- å ivareta pasientens verdighet og personlige integritet i en sårbar situasjon
- Etisk refleksjon og beslutningsprosesser- profesjonsetikk og privat etikk
- pliktetikk, konsekvensetikk, nærhetsetikk
- etikk og jus
- yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

Rammefaktorer, organisasjon, ledelse og miljø (1D)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal utvikle et bevisst forhold til hvordan organisatoriske, økonomiske og juridiske rammer påvirker sykepleie- og spesialisthelsetjenesten, og kunne se dette i sammenheng med ansvaret for å utøve spesialsykepleie, lede eget fag og arbeide i team. Det skal legges vekt på lover og forskrifter som bl.a. Lov om helsepersonell, Lov om pasientrettigheter, Lov om spesialisthelsetjenesten, klagebehandling, dokumentasjon, taushetsplikten og forsikringsordninger ved skade/ feilbehandling. Videre vil utviklingstrekk innen administrasjon og ledelse, samt offentlige utredninger bli trukket fram ved å sette fokus på egne erfaringer fra sykehus og belyse disse i forhold til utviklingen innen den regionale helsestrukturen.

Studenten skal tilegne seg kunnskaper om spesialavdelingens arbeidsmiljø og hvordan arbeidsmiljøbelastninger kan forebygges og reduseres.

Sentrale tema:

- Politiske prioriteringer og økonomiske og juridiske rammer for spesialisthelsetjenesten.
- Ledelse, organisering og utforming av spesialavdelinger.
- Arbeidsmiljø.
- Pasientrettigheter og pasientsikkerhet.- innsyn i journal, informasjonsrett, klagerett, personvern, billighetserstatning, rett til konfidensialitet
- pasientombud
- Kvalitetssikring og internkontroll.
- Dokumentasjon og informasjonsteknologi.- pasientjournal
- sykepleiedokumentasjon ved sykehusene i Hedmark og Oppland
- Teamarbeid, konfliktforebygging og - løsning.- å arbeide i team/ tverrfaglig teamarbeid
- metoder og teknikker i konflikthåndtering
- utbredthet

Hovedemne 2:

Medisinske og naturvitenskapelige emner, 30 studiepoeng.

Den akutt og/ eller kritisk sykes situasjon kan endre seg raskt. Intensivsykepleieren må tolke symptomer og kliniske tegn for å handle raskt og forebygge komplikasjoner.

Pasientgruppen har skiftende behov for spesialiserte sykepleietjenester, derfor er årvåkenhet og raske fokusskift nødvendig. I akutte situasjoner skal intensivsykepleieren kunne sette i gang livreddende behandling og må derfor være i stand til selvstendig å vurdere akutte og kritiske situasjoner. Dette setter store krav til intensivsykepleierens kunnskaper innen naturvitenskapelige fag og intensiv behandling.

Emnene 2A ? 2D er felles med videreutdanning i anestesisykepleie, 15 studiepoeng.

Fysiologi og patofysiologi (2A)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal utdype sine kunnskaper i hvordan organer og organsystemer fungerer i forhold til hverandre og hvordan patofysiologiske prosesser og medisinske sykdomstilstander starter og utvikles. Aldersdimensjonen skal vektlegges. Kunnskaper skal danne grunnlaget for å observere, vurdere og forstå symptomer og funn hos aktuelle pasientgrupper.

Sentrale tema:

- Cellens oppbygging og funksjon
- Nevrofysiologi- nervecellens funksjon
  - sentralnervesystemet
  - det perifere nervesystem
  - det autonome nervesystem
- Fysiologi ved stress og smerte- stress, stressresponser og reaksjoner
  - smerte, smerteresponser og smertereaksjoner
- Væske-, elektrolytt-, osmolalitet og syre/ baseregulering og ? forstyrrelser- hjerte-, nyre- og karsystemet; regulering av væskebalansen på kapillærnivå og blod-trykksregulering
  - væske-, ernærings- og elektrolyttbalansen hos nyfødte og voksne
  - væske-, elektrolytt- og osmolalitätsforstyrrelser og behandling av disse
  - ernæringsbehov ved sykdom
  - sult- og traumemetabolisme
  - hypo- og hypertermi
  - regulering av syre/ base balansen
  - syre- baseforstyrrelser; metabolsk og respiratorisk acidose/alkalose
- Blod og blodets bestanddeler- blodtypesystemer
  - blodprodukter og klinisk blodtransfusjon hos barn og voksne
  - normale blodvolumer og blodprøveverdier hos nyfødte, barn og voksne
  - hematologi; koagulasjon og fibrinolyse, ulike koagulasjonsdefekter og dissiminert intravaskulær koagulasjon (DIC)
- Ventilasjons- og sirkulasjonsregulering og forstyrrelser- lungenes utvikling og modning hos barnet
  - regulering av respirasjonen
  - blodets transport av O₂ og CO₂
  - lungemekanikk, normale ventilasjons- og sirkulasjonsforhold i lungene, gassutveksling i lungene
  - ventilasjons- og sirkulasjonsforstyrrelser i lungene (V/Q ? mismatch shunt, dødrom)
  - respiratorisk acidose/alkalose og hypoksi
  - sirkulasjon/ sirkulasjonssvikt; hypovolemisk-, septisk-, kardiogent- og anafylaktisk sjokk
- Immunologi- immunsystemet; spesifikke og uspesifikke forsvarsmekanismer
  - immunsystemet hos nyfødte og barn
  - immunologiske reaksjoner og forebyggende behandling
  - pasienter med nedsatt infeksjonsforsvar; ved ulike sykdommer og hos det premature barnet
  - allergiske reaksjoner og anafylaktisk sjokk

Farmakologi (2B)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal tilegne seg utdypende kunnskaper om virkning og bivirkning av medikamenter. Studenten skal forstå farmakokinetiske prinsipper. Videre skal studenten kunne håndtere og administrere medikamenter og ta ansvar for pasientens sikkerhet basert på farmakologiske kunnskaper.

Sentrale tema:

- Farmakokinetikk og ? dynamikk- bruk av felleskatalogen og legemiddelhåndboken
  - absorpsjon, omsetting og eliminasjon av medikamenter
  - barn og legemidler
  - misbrukere og legemidler
- Medikamentadministrering inkl. medikamentregning
- Interaksjon og bivirkninger
- Aktuelle medikamenter i intensivmedisin- lokalanestetika
  - inhalasjonsanestetika
  - muskelrelaksantia
  - medikamenter med virkning på CNS
  - analgetika
  - antiemetika
  - medikamenter med virkning på det autonome nervesystem
  - medikamenter med innvirkning på hjerte - karsystemet
  - vasodilatorer, vasopressorer
  - antikoagulantia, fibrinolytika, antifibrinolytika
  - hormoner og steroider
  - antibiotika
  - cytostatika
  - kontrastmidler
  - desinfeksjonsmidler
  - delegering av medikamentell behandling
- Infusjons- og transfusjonslære- de viktigste infusjonsvæsker og tilsetninger, blandbarhet og interaksjon
  - klinisk- kjemiske analyser, praktiske retningslinjer
  - blod og blodprodukter, typing og forlikelighetsprøver
  - komplikasjoner ved transfusjoner
  - kontroll og oppbevaring av blod og blodprodukter

Mikrobiologi (2C)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal utvikle økt forståelse for mikroorganis-ners levemåte, virulens og smitemåte, resistensutvikling og antibiotikabehandling og anvende disse kunnskapene i det infeksjonsforebyggende arbeid som intensivsykepleier.

Sentrale tema:

- Mikroorganismer- smittestoffenes oppbygning, funksjon, patogenitet og virulens
  - de viktigste sykdomsfremkallende mikroorganismer
  - multiresistente bakterier
  - diagnostisk mikrobiologi, prøvetaking og forsendelse
  - organismens forsvar mot infeksjoner
  - sykehusinfeksjoner; utbredelse og samfunnsøkonomiske konsekvenser, status ved Sykehuset Innlandet
  - sykehusets retningslinjer for å forbygge infeksjoner og infeksjonskontroll
  - hygiene og infeksjonsforebyggende tiltak
- Resistensutvikling og antibiotikabehandling

Medisinsk utstyr (2D)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal sette seg inn i funksjon, kontroll og vedlikehold av medisinsk utstyr slik at han/ hun kan benytte utstyret på en sikker og forsvarlig måte.

Sentrale tema:

- Medisinske gasser og gassteknisk utstyr- gasser, gassfysikk, gasshygiene, omvisning på sykehusets sentralgassanlegg
  - gasser og væskers bevegelse gjennom rør
  - aktuelle fysiske størrelser og lover
  - håndtering av gasskolber og aktuell gasstilførsel til pasienter i spesialavdelinger
- Elektrisitetstlære og elektromedisinsk utstyr
- Melderutiner og ansvarsforhold- brukerkompetanse
  - ansvar i forhold til medisinsk teknisk utstyr og uhellsforebygging
  - rapporteringsrutiner ved uhell
  - Helse ? Miljø ? Sikkerhet (HMS)
- Aktuelt medisinsk utstyr, funksjon, vedlikehold og kontroll- defibrillator
  - overvåkingsutstyr/ sentral/ monitoreringsutstyr
  - infusjonspumper/ sprøytepumper
  - respiratorer/ ventilasjonsutstyr
  - diatermi
  - EKG- apparat
  - blodvarmer
  - thoraxsug
  - sug

Anestesiologi og kirurgi (2E)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal tilegne seg kunnskaper i relevante emner innenfor anestesiologi og kirurgi. Kunnskapene skal legge grunnlag for å delta i, gjennomføre og overvåke avansert medisinsk behandling.

Sentrale tema:

- Anestesiformer og ettervirkninger- forberedelse til anestesi, preanestetisk vurdering og behandling, ASA- klassifisering, premedikasjon
  - intravenøs anestesi
  - inhalasjonsanestesi og kombinasjonsanestesi
  - regional anestesi/ blokkader
  - komplikasjoner ved ulike anestesiformer; aspirasjon, larynxspasme, recurarisering, anafylaxi, toksiske effekter av lokal anestesi, antikolinergt syndrom
  - awareness
  - anestesi til sped- og småbarn
  - den ikke fastende pasient
- Aktuell kirurgi

Intensivmedisin og behandling (2F)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal utdype sine kunnskaper i patofysiologi og intensivbehandling ved svikt i vitale funksjoner relatert til ulike medisinske og kirurgiske tilstander. Videre skal studenten tilegne seg kunnskaper i pediatri og nyfødttmedisin. Kunnskapene skal legge grunnlag for å delta i, gjennomføre og overvåke avansert medisinsk behandling.

Sentrale tema:

- Generelle aspekter ved intensivbehandling- medisinsk definisjon av intensivpasient
  - ansvarsforhold
  - behandlingstilbud og begrensninger
  - smertebehandling postoperativt og til intensivpasienter
- Svikt i lungene og respirasjonssystemet- CPAP/BIPAP
  - respiratorbehandling generelt
  - spesiell respiratorbehandling og avvenning
  - laryngitt, epiglotitt, fremmedlegemer
  - lungeemboli, pneumoni
  - ARDS
  - kronisk obstruktiv lungesykdom
  - astma /status astmatics
  - drukning/ nærdrukning
  - maskebehandling, intubasjon og tracheostomi
- Svikt i hjertet og sirkulasjonssystemet- elektrofysiologi, det normale EKG, patologisk EKG, praktisk EKG-diagnostikk
  - aktuelle undersøkelsesmetoder ved hjertesykdom; EKG, Holtermonitorering, EKKO Doppler, hjertescintigrafi, koronar angiografi
  - rytmeforstyrrelser
  - elektrokonvertering/ defibrillering
  - koronarsykdom; angina pectoris, hjerteinfarkt, hjertesvikt, cardiomyopati, myokarditt, endokarditt, perikarditt, lungeemboli, cor pulmonale, klaffefeil, medfødte hjertelidelser
  - prehospital trombolyse
  - pacemakerbehandling
  - kirurgisk behandling; PCI, åpen hjerteoperasjon
  - hjertetransplantasjon
  - laserbehandling
  - anafylaksi
- Svikt i nyrene- undersøkelser av nyrer og nyrefunksjon
  - akutt og kronisk nyresvikt
  - glomerulonefritt, pyelonefritt, cystenyrrer, nefrotisk syndrom
  - hemodialyse; intermitterende og kontinuerlig
  - transplantasjon
  - dialysetrengende intoksikasjoner
- Svikt i gastro- intestinaltraktus
- Traumemetabolisme/ traumer- multiple skader/ multitraume
  - brannskader
  - multiorgansvikt
  - alvorlige infeksjoner og sepsis
  - SIRS (Systemic Inflammatory Response Syndrome)
  - intoksikasjoner, suicidalforsøk
  - DIC
  - hypotermi/ hypertermi
  - psykiske forstyrrelser hos intensivpasienten
- Svikt i hjernen og nervesystemet- hodeskader
  - meningitt, sepsis
  - encefalitt, tetanus
  - akutte nevrologiske tilstander

- intrakraniell trykkstigning
- comatilstander
- "hjernedød"
- Hematologisk svikt
- Endokrinologisk svikt- leversvikt
  - diabetescoma
- Komplikasjoner ved obstetrikk- preeklampsi
  - eklampsi
  - HELLP- syndrom
- Pediatri og nyfødtmedisin- mentalhygieniske aspekter ved svangerskap, fødsel og nyfødtperiode
  - klassifisering av nyfødte
  - fødselsasfyksi, resuscitering/ HLR
  - cerebrale skader hos nyfødte; epilepsi
  - noninvasiv overvåking av nyfødte
  - neonatale infeksjoner
  - dødelighet og permanente hjerneskader
  - etiske dilemma i moderne perinatal omsorg
  - epiglottitt og laryngitt
  - prinsipper for intensivbehandling av barn
  - respirasjon og sirkulasjonsproblemer
  - meningitt, sepsis
  - respiratorbehandling
  - hypoglykemi
  - medfødte hjertefeil
  - dehydrering, elektrolyttforstyrrelser
  - hypotermi

Hovedemne 3:

Intensivsykepleie ? fag og yrkesutøvelse, 45 studiepoeng.

Intensivsykepleierens ansvar og kompetanse må sees i sammenheng med målgruppens behov for sykepleie og behandling i akutte og komplekse situasjoner. Pasienten kan være ute av stand til å ivareta sine grunnleggende menneskelige behov og intensivsykepleieren har ansvar for at disse behov blir dekket, også i situasjoner preget av behandlingsintensitet og høyt arbeidstempo. Den akutt og/eller kritisk syke og hans pårørende kan på grunn av fysisk og/eller psykisk krise ha varierende mulighet for å gi uttrykk for og ta ansvar for sin situasjon.

Intensivsykepleieren må ha evne til å forholde seg til og vise respekt for pasienters og pårørendes integritet og rett til medbestemmelse.

Intensivsykepleieren skal overvåke, pleie og behandle mennesker i alle aldre som

- er eller kan komme i en akutt fysiologisk krise på grunn av sykdom eller skade
- etter kirurgi og anestesi trenger det for å gjenopprette sirkulatorisk og respiratorisk balanse og som trenger å lindre smerte og annet ubehag
- har kronisk sykdom og som enten får en akutt sykdom eller en akutt forverring av sin grunnlidelse
- pårørende er også en målgruppe for intensivsykepleieren

Ulike pasientgrupper og pårørende i intensivsykepleie (3A)

Studenten skal lære å møte og utøve intensivsykepleie til akutt og/eller kritisk syke pasienter i en sårbar, kritisk og livstruende fase. Det betyr å utføre ulike medisinske forordninger og tekniske

prosedyrer samtidig som en har oppmerksomheten rettet mot pasient og pårørendes generelle behov, opplevelser og reaksjon på sykdom, behandling og høyteknologiske omgivelser.

Kunnskap i intensivmedisin og forståelse for hvilke opplevelser, problemer og behov pasienten har generelt i situasjonen og spesielt ved svikt eller trussel om svikt i vitale organer, skal gi studenten mulighet til å se sammenhenger og integrere de medisinske og naturvitenskapelige fagene i grunnlaget for faglig forsvarlig sykepleieutøvelse.

Sentrale tema:

- Betydningen av pasientens alder i intensivsykepleie- det akutt/ kritisk syke barn; barnets reaksjon på stress og krise, barn ? foreldre kontakt, overvåkning og pleie av barn i intensivavdelingen, respiratorbehandling av barn, barn og smerter/ smertelindring, pårørende til akutt/ kritisk syke barn, det premature/dysmature barn, barn som pårørende
  - eldre i intensivavdelingen; fysiologiske -, psykiske - og sosiale forhold
- Den postoperative pasient ? postoperativ overvåkning- forberedelse og mottak av pasient og pårørende
  - forberedelse av pasient til anestesi og operasjon
  - faktorer av betydning for risiko ved operative inngrep
  - forebygging av skader, komplikasjoner og hypotermi
  - leiring av operasjonspasienten, forebygging av skader
  - organisering av arbeidet, ansvarsforhold, arbeidsmiljø
  - observasjon, vurdering, handling per - og postoperativt
  - dokumentasjon og kvalitetssikring
  - postoperativ observasjon og pleie ved ulike kirurgiske inngrep
  - postoperativ observasjon av pasienter ved ulike former for anestesi
  - postoperative komplikasjoner
- Pasienten som behandles i respirator- intubering
  - stell av tracheostomi
  - stell av tube
  - suging, bagging og fukting
  - kommunikasjon med respiratorpasienten
  - avvenning av respirator
  - ekstubering/dekanylering
- Pasienten som behandles med dialyse
- Intensivpasienten som har eller kan utvikle;- svikt i lungefunksjonen, med spesiell vekt på ARDS (Adult Respiratory Distress Syndrome) og KOLS (Kronisk Obstruktiv Lunge Syndrom), thoraxskade, pneumothorax, sepsis, septisk sjokk og SIRS
  - multiorgansvikt
  - hjertesykdommer med spesiell vekt på hjertesvikt, angina pectoris, hjerteinfarkt og arytmier, hjerteopererte, karopererte, klaffesykdom, å leve med hjertesykdom
  - skade/ ulykke
  - hodeskade, multitraume, brannskade, hypotermi og nærdrukning
  - obstetriske tilstander; preeklampsi, eklampsi, HELLP- syndrom
- Pasienten som har forsøkt å ta sitt eget liv
- Intensivpasientens pårørende
- Organdonasjon- organdonasjon og transplantasjon

Intensivsykepleie; ansvar og kompetanseområder (3B)

Hensikten med undervisningen er at studenten skal utvikle kompetanse i å forebygge komplikasjoner, redusere stress, lindre lidelse, smerter og ubehag og utvikle ferdigheter i å handle raskt og etisk og

faglig forsvarlig i akutte situasjoner. Studenten skal videreutvikle sitt kliniske erfaringsgrunnlag og sin evne til å observere, vurdere og iverksette relevante handlinger gjennom kommunikasjon og samhandling med pasienten og de pårørende. Studenten skal videreutvikle sin evne til å lede eget arbeid, sette ord på egen spesialfunksjon, argumentere og begrunne sine valg av handlinger.

Flerfaglig og interfaglig samarbeid er sentralt.

Studenten skal utvikle kunnskaper om og evne til forsvarlig og bevisst anvendelse av avansert medisinsk teknisk utstyr som brukes til behandling av intensivpasienter.

Sentrale tema:

- Intensivsykepleie i et historisk perspektiv- intensivsykepleierens funksjon og ansvarsområde
  - funksjonsbeskrivelse for intensivsykepleiere
  - yrkesidentitet
  - selvstendige og avhengige funksjoner
  - dokumentasjon av pasientdata og sykepleietiltak, evaluering og utvikling
  - planlegging, organisering, observasjon, vurdering, prioritering og gjennomføring av sykepleie til intensivpasienten
  - organisering og daglig drift av intensivavdelingen
  - intensivsykepleie i et flerkulturelt perspektiv
- Metoder og hjelp til mestring av stress, lidelse, smerter og ubehag
- Kommunikasjon og samhandling med pasienter og pårørende
- Forebygging av intensivpsykose
- Ethiske utfordringer og forsvarlig praksis i den direkte pasientpleien
- Observasjon, overvåking og behandling for å forebygge svikt i vitale funksjoner
- Fysisk omsorg, personlig stell og godt håndlag
- Bruk av respirasjons- og sirkulasjonsstøttende utstyr- venekanyler, CVK
  - invasive trykkmålinger
  - arteriekanyler
  - Picco/ Swan Ganz kateter
  - frie luftveier/ intubasjon
  - respirator
  - suging og bagging
  - tracheostomi
  - overvåking av oksygenmetning/ CO2 nivå
  - temperaturmåling
  - thoraxdren/ -sug
  - defibrillator/ Heart Start
  - blodvarmere/ filtre/ sett
- Hygiene, infeksjonsforebygging og isolasjonsregimer- generelle prinsipper for infeksjonsforebyggende arbeid
  - sykehusinfeksjoner
  - hygieniske aspekter ved pasienten, personalet og spesialavdelingen
  - desinfeksjon og sterilisering, aseptikk og antiseptikk
  - isolasjonsregimer
- Smertebehandling og sedasjon
- Søvn, hvile og rehabilitering
- Væske og ernæring
- Undervisning og veiledning av intensivpasienter, pårørende, medarbeidere og studenter
- Avansert hjerte -lungeredning- førstehjelp i og utenfor sykehus
  - basal og avansert førstehjelp

- skadestedsarbeid; diagnostisering og prioritering, behandling, transport, akutt medisinisk kommunikasjonssystemer, oppgaver ved transport og behandling av ustabile pasienter, transportmedisinsk kunnskap
- Katastrofeberedskap- katastrofemedisin
  - katastrofeplaner
  - katastrofepsykiatri
- Når behandling ikke fører fram ? livets slutfase.- det gode stell
  - estetikk
  - betydning av ro og tid
  - pårørendes behov

Arbeids og undervisningsformer

Utdanningen skal føre fram til kompetanse innen faget, slik at intensivsykepleieren kan utføre sitt arbeid i samsvar med helselovgivningens krav til yrkesutøvelse, faglig forsvarlighet og sykepleierens yrkesetiske normer.

I videreutdanningen legges det vekt på integrasjon mellom teoretisk og praktisk kunnskap. Høgskolene vil gjennom teoretiske studier og praksisstudier vektlegge studentens ansvar for egen læring, samt samarbeidslæring. Det vil benyttes pedagogiske metoder som stimulerer studenten til egenaktivitet, selvstendighet og kritisk tenkning. Kompetansen studenten skal utvikle, kan ikke læres isolert fra praksis. Utøvelse av faglig forsvarlig intensivsykepleie må læres i direkte samhandling med pasienter. Bare slik kan studenten få erfaringer og utfordringer som er komplekse nok til at læringsmålene kan nås.

For å utvikle yrkeskompetanse, må det benyttes veiledningsmetoder i teoretiske - og praktiske studier som stimulerer studenten til refleksjon.

Videreutdanningen forutsetter mulighet til bruk av PC med internettillkobling og Classfronter benyttes som gjennomgående arbeidsverktøy i informasjon, kommunikasjon og veiledning i studentgrupper og mellom lærer/veileder og studenter. Opplæring i bruk av Class Fronter vil bli gitt ved studiestart.

Teoretiske studier

Hensikten med teoretiske studier er at studenten skal tilegne seg relevant teoretisk kunnskap som sammen med praktisk kunnskap og erfaringskunnskap skal ligge til grunn for å utvikle nødvendig handlingskompetanse innen faget.

Det er lagt opp til følgende arbeids- og undervisningsformer:

Teoriundervisning

Teoriundervisningen legges opp som tradisjonelle forelesninger, bruk av videokonferanse eller nettbasert og bruk av case og gruppeoppgaver med forankring i egen hverdag. Bruk av Klinikk laboratoriet og simulering som undervisnings- og praksis forberedende metode vil bli vektlagt. Visualisering er viktig fordi det øker studentenes involvering og identifikasjon i situasjonen og gir studentene økt mulighet for analyse og fordypning i situasjonen ved at relasjonen også inkluderer kroppsspråk og den kontekst som samhandlingen foregår i.

Intensjonen er at studentene:

- arbeider med sykepleiefaget ved å integrere kunnskap fra ulike fagområder.
- opparbeider evne til analyse og refleksjon
- opparbeider argumentasjonsevne.
- opparbeider evne til skriftlig framstilling.
- benytter eventuelle egne relevante erfaringer

Selvstudier og studentsamarbeid

En del av studiet vil foregå i form av selvstudier hvor studentene arbeider selvstendig enkeltvis eller i grupper. Det legges vekt på aktiv deltagelse fra studentens side for å innhente ny litteratur/ forskningsresultater som omhandler temaer innenfor alle hovedemnene.

Studentene vil i første halvår inndeles ut fra geografiske forhold i samarbeidsgrupper/ kollokviegrupper med ca. 4 ? 6 medlemmer inndelt og. Gruppene vil bestå av deltakere fra anesthesi, intensiv og operasjonsutdanning, og skal være forum for samarbeidslæring. Senere vil gruppene dannes ut fra frivillig inndeling, men det forutsettes at alle deltar i en gruppe. Hver gruppe har tilknyttet veileder.

I perioder med veiledet praksis, vil det bli dannet refleksjonsgrupper sammensatt av studenter fra alle tre videreutdanningene knyttet opp mot det enkelte sykehus.

Praksisstudier.

Praksisstudiene styres av utdanningens mål og hensikten er at studentene utvikler nødvendig handlingskompetanse og handlingsberedskap.

Handlingskompetanse betegner områder som utdanningen har ansvar for å bidra til yrkesutøverens selvstendige fungering. Den nyutdannede intensivsykepleier skal ha handlingskompetanse til å ivareta og utøve de oppgaver som står sentralt i yrkesfunksjonen og som er direkte rettet mot pasienter og pårørende.

Handlingsberedskap betegner de områder der utdanningen bidrar til at den nyutdannede intensivsykepleier har kunnskaper om feltet, men mangler nødvendig erfaring og spesialisert opplæring til å kunne handle selvstendig. Først etter at arbeidsgiver har lagt forhold til rette gjennom opplæring, kan det forventes at intensivsykepleier etter endt utdanning kan ta ansvar for disse fagområder.

Omfang og organisering av praksisstudier:

Studietiden i praksis innebærer 40 timers studieinnsats pr. uke med krav om studietid i praksis på 30 timer pr. uke i gjennomsnitt for hver periode.

Praksisstudiene utgjør 60 % av studietiden. 90 % av praksisstudiene vil være knyttet til direkte pasientsituasjoner. Den resterende del vil være øvelser i tiltenkte realistiske pasient-situasjoner, for eksempel skadestedsorganisering/ katastrofeøvelse, i Klinikk laboratoriet og ved ekskursjoner.

Studenten ved videreutdanningen i intensivsykepleie skal primært ha praksisstudier ved:

- intensivavdelinger som tilbyr respiratorbehandling
- overvåkingsavdelinger/ hjerteovervåkingsavdelinger
- postoperative- eller recoveryavdelinger
- neonatalavdelinger

Studenten skal også ha praksis fra anesthesiavdeling og dialyseavdeling.

Høgskolene har ansvar for at studenten får erfaringer fra alle sentrale fagområder, og en tilstrekkelig bredde på sine praksiserfaringer.

Praksisstudiene består av:

Høstsemesteret 2005: 2 uker introduksjonspraksis (ikke veiledet)

Vårsemesteret 2006: 10 uker praksisstudier (veiledet).

10 uker praksisstudier (veiledet)

Høstsemesteret 2006: 8 uker praksisstudier (veiledet)
4 uker hospiteringspraksis (ikke veiledet).

Praksisstudiene skal tilrettelegges slik at studenten etter endt praksisperiode har:

- fått erfaringer med og utviklet kompetanse i intensivsykepleie i forhold til alle hyppig forekommende sykdomstilstander, sentrale behandlingsformer og ulike pasientsituasjoner
- praktisert og videreutviklet sine kunnskaper, ferdigheter og holdninger under kyndig veiledning og i direkte samhandling med pasienter
- tilegnet seg yrkesspesifikke kunnskaper, ferdigheter og holdninger i samarbeid med spesialsykepleiere og annet helsepersonell.

Hensikten med praksisstudiene er at studentene utvikler nødvendig handlingskompetanse. Praksisstudiene styres av utdanningens mål.

Ansvarsfordeling

Høgskolen i Gjøvik, Institutt for sykepleiefag, har utarbeidet en samarbeidsavtale mellom høgskolene og praksisstedene som synliggjør forpliktelser og ansvarsfordeling mellom høgskolene og praksisstedene.

Praksisstudier er primært lagt til Sykehuset Innlandet HF.

Veiledning

Høgskolelærer med videreutdanning innenfor respektive fagområde og som er ansatt ved Høgskolen i Gjøvik, faglærer, har hovedansvar for veiledningssituasjonen til studenten i praksisstudier. I tillegg vil en sykepleier med videreutdanning innen aktuelle fagområde, og som er ansatt ved praksisstedet, kontaktsykepleier, ha ansvaret for den daglige veiledningen av studenten. Hensikten med veiledningen er at studenten skal gis mulighet til personlig og faglig vekst, til å reflektere over egen praksis, egne handlinger og tilnærming til målgruppen akutt og kritisk syke.

Faglærer skal være tilstede ved minimum 3 veiledninger i hver veiledet praksisperiode og har hovedansvar for gjennomføring av målsamtale, midt- og sluttvurdering.

Studentens ansvar

- den praktiske del av studiet er obligatorisk og fravær utover 10 % av studietiden må, etter avtale med institutt leder, tas igjen
- studenten som ikke følger normert plan, må søke høgskolen om tilrettelagt individuell studieplan. Det vises her til emnebeskrivelser.
- studenten har ansvar for egen læring
- studenten utarbeider skriftlig studieplan for hver praksisperiode med utgangspunkt i hovedmålsettingen for praksis, videreutdanningens fagplan, egne læringsbehov og tilgjengelige læresituasjoner på praksisstedet
- studieplan leveres kontaktsykepleier og faglærer i løpet av uke 1 og gjennomgås med studenten i en målsamtale og godkjennes i uke 2
- studenten utarbeider en turnus for praksisperioden som bør være i samsvar med kontaktsykepleierens, slik at grunnlag for vurdering er best mulig. Turnus leveres til praksis og faglærer i løpet av uke 1 til godkjenning.
- studenten reflekterer over egen læring og skriver ukentlige refleksjonsnotater som diskuteres med kontaktsykepleier. Ett av refleksjonsnotatene leveres faglærer forkant av midtvurdering.
- studenten skriver en oppsummerende rapport og / eller faglig notat etter hver

hospiteringspraksis og denne leveres faglærer i løpet av første uke etter avsluttet hospiteringspraksis.

- studenten møter skriftlig forberedt til midt- og sluttvurdering
- studenten har ansvar for å ta initiativ til at hun/han får en kontinuerlig vurdering av sykepleie utført i samhandling med annen spesialsykepleier/sykepleier.
- studenten melder fra til avdelingen og faglærer ved sykdom.

Kontaktsykepleiers ansvar

- undervise og veilede sin student i samsvar med studiets mål og retningslinjer
- orientere studenten om mulige og aktuelle læresituasjoner på praksissted alene og i samarbeid med faglærer
- delta i tre samtaler med student og faglærer: målsamtale, midt- og sluttvurdering
- bidra til å skape trivsel og trygghet for den enkelte student

Faglærers ansvar

- tilrettelegge og relatere teoriundervisningen opp mot praktiske studier
- organisere kliniske studier slik at læresituasjonene holder faglige og pedagogiske mål, og påse at studentene har faglige utfordringer som til enhver tid er tilpasset deres kunnskaps- og funksjonsnivå og at det er progresjon i læreprosessen
- holde praksisfelt orientert om fagplaner
- medvirke til at studenten under videreutdanning anvender teoretiske kunnskaper i praksis
- legge til rette for læresituasjoner i samarbeid med kontaktsykepleier
- legge til rette for veiledning, undervisning og vurdering gjennom praksisperiodene
- bidra til å skape trivsel og trygghet for den enkelte student og kontaktsykepleier
- veilede refleksjonsgrupper **Vurderingsordninger**

Hovedemner Studiekraft Vurdering Sykepleiefaglig fordypning og samfunns-vitenskapelige emner, 15 sp
ProsjektplanFordypningsoppgavePraksisstudierMedisinske og natur-vitenskapelige emner, 30 sp
Prosjektarbeid i hygieneIndividuell dagseksamenFordypningsoppgavePraksisstudierIntensivsykepleie - fag og yrkesutøvelse, 45 sp
PraksisstudieplanRefleksjonsnotaterIntroduksjonshefteHospiteringsplanIndividuell deleksamenFordypningsoppgavePraksisstudier

Patofysiologi m/Fysiologi og Mikrobiologi - 10 studiepoeng

Form: Individuell skriftlig dagseksamen . Vurdering: Karakterskala A-F

Spesialsykepleie- fag og yrkesutøvelse - 15 studiepoeng

Form: Individuell deleksamen: Flervalgstest (teller 30%), Hjemmeeksamen (teller 70%)

Vurdering: Karakterskala A-F

Fordypningsoppgave i intensivsykepleie - 15 studiepoeng

I 3. semester skal studentene gjennomføre en fordypningsoppgave i intensivsykepleie. Arbeidskrav for 3. semester må være innfridd innen 4 uker før oppstart av fordypningsoppgave.

- Emner fra hele studieforløpet skal danne grunnlaget for de teoretiske kunnskapene.
- Fordypningsoppgaven kan besvares individuelt eller i gruppe på max. tre studenter.
- Den skriftlige oppgaven vil bli gitt en foreløpig karakter som så etter muntlig høring med utgangspunkt i tema for fordypningsoppgaven, vil kunne justeres med inntil en karakter
- Størrelse: 10 000 ord +/- 10 %

- Veiledning: Det gis inntil 4 timer veiledning på fordypningsoppgaven fra lærer ansatt ved Høgskolen i Gjøvik
- Vurdering: Karakterskala fra A-F. Ved muntlig høring vil endelig karakter bli satt etter at muntlig høring er gjennomført.
- Litteratur: 750 sider selvvalgt litteratur skal knyttes til oppgaven. Retningslinjer for fordypningsoppgaven skal følges ved utarbeidelse av oppgaven.

Vurdering av praksisstudier ? 50 studiepoeng

Høgskolene i Gjøvik har det overordnede ansvaret for vurdering av praksisstudiene.

- Hver praksisperiode skal vurderes til bestått/ ikke bestått.
- Det utarbeides et dokument for praksis som inneholder vurderingsskjema som skal benyttes i midt - og sluttvurdering for hver praksisperiode.
- I tillegg skal dokumentet inneholde retningslinjer for praksis og kriterier for bestått/ ikke bestått. Disse er utarbeidet og godkjent av Høgskolen i Gjøvik.
- Studenten har krav på vurdering underveis i praksisstudiene, og skal halvveis eller senest 3 uker før avsluttet praksisperiode få skriftlig melding dersom det oppstår tvil om godkjenning. Meldingen skal angi hva studenten ikke mestrer, og hvilke krav som må oppfylles for å bestå praksisperiodene.

Dersom studenten i siste halvdel/de siste tre ukene av praksisperioden viser atferd som åpenbart gir grunnlag for ikke bestått, kan det gis slik vurdering selv om melding ikke er gitt.

Ved ikke beståtte praksisstudier har studenten krav på å få tilrettelagt den aktuelle praksisperioden en gang til. Når det foreligger særskilte grunner, kan studenten søke styret ved høgskolen om å få tilrettelagt en tredje praksisperiode.

Internasjonalisering

Høgskolen i Gjøvik har i sine strategiske planer en økt satsing på internasjonalisering. Videreutdanningen i intensivsykepleie ønsker å legge forholdene til rette slik at en fire ukers hospiteringspraksis mot slutten av utdanningen kan gjennomføres i land utenfor Norge. Nærmere informasjon om dette vil studentene få fra internasjonal koordinator ved høgskolen.

Klar for publisering

Ja

Utdanningsnivå

Bachelorgrad

Emner

Emnekode	Emnets navn	O/V *)	Studiepoeng pr. semester		
			S1(H)	S2(V)	S3(H)
IPAI01	<u>Introduksjonspraksis</u>	O	2		
AIO016	<u>Fysiologi og patofysiologi</u>	O	10		
VPAIO1	<u>Første veiledet praksis</u>	O		15	
VPAIO2	<u>Andre veiledet praksis</u>	O		15	
AIO017	<u>Spesialsykepleie- fag og yrkesutøvelse</u>	O		15	
VPAIO3	<u>Tredje veiledet praksis</u>	O			12
HPAIO1	<u>Hospiteringspraksis</u>	O			6
AIO018	<u>Fordypningsoppgave AIO</u>	O			15
Sum:			12	45	33

*) O - Obligatorisk emne, V - Valgbare emne

Emneoversikt

IPAI01 Introduksjonspraksis - 2006-2007

Emnekode:

IPAI01

Emnenavn:

Introduksjonspraksis

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

2

Varighet:

Høst

Språk:

Norsk

Forventet læringsutbytte:

Etter introduksjonspraksis skal studenten ha blitt kjent med ulike fenomener som;

- anestesi-/intensiv- og operasjonssykepleierens funksjon
- praksisavdelingens organisering av sykepleietjenesten
- samarbeidet med andre yrkesgrupper.

Emnets temaer:

- Rammefaktorer, miljø, organisering og ledelse
- Medisinsk utstyr
- Spesialsykepleierens ansvar og kompetanseområde

Pedagogiske metoder:

Obligatoriske oppgaver

Praksis

Refleksjon

Veiledning

Vurderingsformer:

Oppgaveløsning

Vurderingsformer:

Introduksjonsheftet (skriftlig, individuelt) med individuell muntlig gjennomgang.

Karakterskala:

Bestått/Ikke bestått

Sensorordning:

Vurderes av lærerveileder

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Ved ikke-bestått resultat, må studentene etter avtale levere nytt Introduksjonshefte eller få tilpasset ny praksisperiode.

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

Dokumentert tilstedeværelse 30 timer/uke og utfylt Introduksjonshefte

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for helse,omsorg,sykepleie

Emneansvarlig:

Høgskolelektor Randi Tosterud

Supplerende opplysninger:

Litteratur er oppgitt i fagplanene for AIO-utdanningene.

Klar for publisering:

Ja

AIO016 Fysiologi og patofysiologi - 2006-2007

Emnekode:

AIO016

Emnenavn:

Fysiologi og patofysiologi

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

10

Varighet:

Høst

Språk:

Norsk

Forventet læringsutbytte:

Studenten skal:

- ha videreutviklet sine kunnskaper om hvordan organer og organsystemer fungerer i forhold til hverandre og hvordan patofysiologiske prosesser starter og utvikles
- forstå farmakodynamiske og farmakokinetiske prinsipper
- kunne håndtere og administrere medikamenter og ta ansvar for pasientens sikkerhet basert på farmakologiske kunnskaper
- ha økt forståelse for mikroorganismers levemåte, virulens og smittemåte, resistensutvikling og antibiotikabehandling og anvende disse kunnskapene i det infeksjonsforebyggende arbeid.

Emnets temaer:

Cellens oppbygning og funksjon

Nevrofysiologi

Fysiologi ved stress og smerte

Væske-, elektrolytt-, osmolalitet og syre/baseregulering og -forstyrrelser

Blod og blodets bestanddeler

Ventilasjons- og sirkulasjonsregulering og forstyrrelser

Immunologi

Farmakokinetikk og -dynamikk

Medikamentadministrering inkl. medikamentregning

Medikamenters interaksjon og bivirkninger

Mikroorganismer

Resistensutvikling og antibiotikabehandling

Pedagogiske metoder:

Forelesninger

Gruppearbeid

Lab.øvelser

Oppgaveløsning

Pedagogiske metoder (fritekst):

Labøvelser i klinikklab.

Vurderingsformer:

Skriftlig eksamen, 5 timer

Karakterskala:

Bokstavkarakterer, A (best) - F (ikke bestått)

Sensorordning:

Ekstern sensor retter alle besvarelser

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Utsatt eksamen settes opp i førstkommande semester dersom ikke annet er avtalt med studieprogramansvarlig

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

Prosjektarbeid i hygiene

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for helse,omsorg,sykepleie

Emneansvarlig:

Høgskolelærer Randi Ballangrud

Supplerende opplysninger:

Litteraturliste ligger i fagplanen AIO

Klar for publisering:

Ja

VPAIO1 Første veiledet praksis - 2006-2007

Emnekode:

VPAIO1

Emnenavn:

Første veiledet praksis

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

15

Varighet:

Vår

Språk:

Norsk

Forutsetter bestått:

IPAI01 - Introduksjonspraksis

Forventet læringsutbytte:

Etisk og juridisk ansvarlighet. Studenten skal:

- utøve sykepleie i samsvar med yrkesetiske retningslinjer
- identifisere etiske og juridiske problemstillinger, reflektere over disse og delta i etiske diskusjoner
- kjenne egne begrensninger faglig og juridisk og ikke gå utover sitt kompetansenivå

Kommunikasjon og samarbeid. Studenten skal:

- ta utgangspunkt i anesthesi-, intensiv- eller operasjonspasientens og pårørendes opplevelse av situasjonen, kommuniserer, samhandler, informerer, veileder og støtter
- samarbeide med kollegaer og andre yrkesgrupper

Ansvar for egen læring og fagutvikling. Studenten skal:

- være bevisst egen læringsprosess, utarbeide og anvende læringsmål
- oppsøke og ta initiativ til læresituasjoner
- reflektere over egen praksis, integrere og bruke teori i alle aspekter av fagutøvelsen

Administrasjon og ledelse. Studenten skal:

- administrere eget fag

Problemløsning.

Studenten i anesthesisykepleierutdanningen skal:

- ta del i å identifisere, planlegge, iverksette, begrunne og evaluere anestisykepleie på bakgrunn av teoretiske kunnskaper, - mottak av pasient, monitorering, leiring, hypotermi og forebyggende tiltak i forberedelse av pasienter som skal gjennomgå kirurgi
- vektlegge å få innblikk i og forståelse for prosedyrer og medisinsk teknisk utstyr som benyttes i avdelingen, - og utviklet manuelle ferdigheter i forhold til dette
- dokumentere anesthesisykepleie
- ta del i innledning, vedlikehold og avslutning av mindre kirurgiske inngrep i lokal, regional og generell anestesi
- tilegne seg kunnskap om de vanligste medikamenter anvendt i klinisk anesthesiologi

Studenten i intensivsykepleierutdanningen skal:

- ta utgangspunkt i pasient og pårørendes opplevelse av situasjonen for identifisering av spesielle behov og ressurser
- observere og tolke pasientens signaler på sykdom, smerte og lidelse
- ta delansvar i å identifisere, planlegge, iverksette, begrunne og evaluere intensivsykepleie på bakgrunn av praktiske og teoretiske kunnskaper
- assistere ved prøver og undersøkelser
- dokumentere intensivsykepleie
- utvikle evne til å gi omsorg til intensivpatienten gjennom det gode stell, med fokus på eget håndlag
- bli kjent med og utvikle ferdigheter i håndtering av medisinsk teknisk utstyr
- anvende hygieniske prinsipper i sykepleieutøvelsen

Studenten i operasjonssykepleierutdanningen skal:

- ta delansvar i å identifisere, planlegge, iverksette, begrunne og evaluere operasjonssykepleie på bakgrunn av praktiske og teoretiske kunnskaper
- ha kjennskap til og utøve operasjonssykepleierens 2 funksjoner; steril assistanse og usteril/koordinerende funksjon (gå til hån-de-funksjon)
- dokumentere operasjonssykepleie

Emnets temaer:

Anestesi-, intensiv- og operasjonssykepleie.

Tema fra hovedemne 1, 2 og 3.

Pedagogiske metoder:

Praksis
Refleksjon
Veiledning

Vurderingsformer:

Praksisvurdering

Karakterskala:

Bestått/Ikke bestått

Sensorordning:

Praksis vurderes av lærerveileder og kontaktpersoner i praksisfeltet.

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Studenter som får ikke-bestått resultat i første veiledet praksis, må kontakte studieprogramansvarlig for tilrettelegging av videre studieforløp.

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

Praksisstudieplan, ett refleksjonsnotat

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for helse,omsorg,sykepleie

Emneansvarlig:

Høgskolelærer Tore Karlsen

Supplerende opplysninger:

Retningslinjer for praksisstudieplan og refleksjonsnotat i fagplan for AIO.

Klar for publisering:

Ja

VPAIO2 Andre veiledet praksis - 2006-2007

Emnekode:

VPAIO2

Emnenavn:

Andre veiledet praksis

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

15

Varighet:

Vår

Språk:

Norsk

Forutsetter bestått:

VPAIO1 - Første veiledet praksis

Forventet læringsutbytte:

Studenten skal videreutvikle de kunnskaper han/hun oppnådde i første veiledet praksis og vise progresjon i hhv. anesthesi-, intensiv- eller operasjonssykepleierfunksjonen.

Etisk og juridisk ansvarlighet. Studenten skal:

- bevisstgjøre seg hvilke verdier og holdningen som har betydning for egen atferd
- ivareta og fremme pasientens og pårørendes rettigheter
- identifisere etiske og juridiske problemstillinger, reflektere over disse og delta aktivt i etiske diskusjoner
- bidra til å kvalitetssikre hhv. anesthesi-, intensiv- eller operasjonssykepleien og annen behandling av pasienten

Kommunikasjon og samarbeid. Studenten skal:

- skape kontakt og tillitsforhold til pasient og pårørende med vekt på egen kommunikasjon og adekvate kommunikasjonsmetoder
- bidra til teamarbeid rundt pasienten, ved å samarbeide i sykepleiefaglige og tverrfaglige team

Ansvar for egen læring og faglig utvikling. Studenten skal:

- reflektere over egen fagutøvelse, integrere og bruke teori i alle aspekter av praksis og inneha en reflekterende holdning til egen og kollegaers yrkesutøvelse
- differensiere og prioriterer egne læringsbehov
- bruke erfaringer anesthesi-, intensiv- og operasjonssykepleiere og aktuell litteratur for å utvikle egen kompetanse

Administrasjon og ledelse. Studenten skal:

- administrere eget arbeid og opparbeide bevissthet om delegering av arbeidsoppgaver til beste for pasienten
- ta ansvar for å bidra til et godt arbeidsmiljø

Problemløsning.

Studenten i anesthesisykepleierutdanningen skal:

- videreutvikle evnen til å gjøre relevante observasjoner av pasienter i lokal-, regional- og generell

anestesi

- delta aktivt i innledning, vedlikehold og avslutning av større kirurgiske inngrep i lokal-, regional- og generell anestesi og anestesi til spesielle pasientgrupper og sykdomstilstander
- ta del i og utføre praktiske ferdigheter, prosedyrer og betjening av medisinsk teknisk utstyr på et selvstendig grunnlag
- ha kunnskap om indikasjon, dosering og virkning/bivirkning av de vanligste medikamenter (inkl. anestesigasser) anvendt i klinisk anesthesiologi
- fokusere på anestesisykepleierens oppgaver overfor akutt og kritisk syke pasienter utenfor anesthesiavdelingen
- dokumentere anestesisykepleie

Studenten i intensivsykepleierutdanningen skal:

- videreutvikle evnen til å observere og tolke pasientens situasjon
- identifisere, planlegge, iverksetter, begrunner og evaluerer intensivsykepleie på bakgrunn av praktisk og teoretisk kunnskap
- ta gradvis mer ansvar i komplekse pasientsituasjoner og prosedyrer og etter hvert delta aktivt i akuttsituasjoner
- beherske avdelingens medisinsk tekniske utstyr med en viss sikkerhet og selvstendighet
- se betydningen av kontinuitet i intensivsykepleien
- dokumentere intensivsykepleie

Studenten i operasjonssykepleierutdanningen skal:

- identifisere, planlegge, iverksetter, begrunner og evaluerer operasjonssykepleie på bakgrunn av praktisk og teoretisk kunnskap
- ta gradvis mer ansvar i komplekse pasientsituasjoner og prosedyrer og etter hvert delta aktivt i akuttsituasjoner
- anvende kunnskaper, ha ferdigheter og utvikle holdninger i forhold til hygieniske og aseptiske

prinsipper og arbeidsmetoder

- beherske avdelingens medisinske tekniske utstyr med en viss sikkerhet og selvstendighet
- dokumentere operasjonssykepleie

Emnets temaer:

Anestesi-, intensiv- og operasjonssykepleie.

Tema fra hovedemne 1, 2 og 3.

Pedagogiske metoder:

Praksis

Refleksjon

Veiledning

Vurderingsformer:

Praksisvurdering

Karakterskala:

Bestått/Ikke bestått

Sensorordning:

Praksis vurderes av lærerveilder og kontaktperson i praksisfeltet.

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Studenter som får ikke-bestått resultat i andre veiledet praksis må kontakte studieprogramansvarlig for tilrettelegging av videre studieforløp.

Tillatte hjelpemidler:

Obligatoriske arbeidskrav:

Praksisstudieplan, ett refleksjonsnotat

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for helse,omsorg,sykepleie

Emneansvarlig:

Høgskolelærer Kari Fadnes

Supplerende opplysninger:

Retningslinjer for praksisstudieplan og refleksjonsnotat i fagplan for AIO.

Klar for publisering:

Ja

AIO017 Spesialsykepleie- fag og yrkesutøvelse - 2006-2007

Emnekode:

AIO017

Emnenavn:

Spesialsykepleie- fag og yrkesutøvelse

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

15

Varighet:

Høst og vår

Språk:

Norsk

Forventet læringsutbytte:

Studenten viser faglig innsikt og evne til refleksjon, i konkrete lærings- og pasientsituasjoner ved å integrere teori og praksis.

Emnets temaer:

Inkluderer hovedemnene fra AIO-utdanningene; sykepleiefaglige emner, medisinske- og naturvitenskapelige emner og anestesi-, intensiv- eller operasjonssykepleie.

Pedagogiske metoder:

Forelesninger
Gruppearbeid
Obligatoriske oppgaver
Prosjektarbeid
Refleksjon
Veiledning

Vurderingsformer:

Flervalgstest(er)
Hjemmeeksamen, annet (se tekstfelt)

Vurderingsformer:

Flervalgstest(er) (teller 30%)
Hjemmeeksamen, 1 uke (teller 70%)
Hver av delene må bestås separat.

Karakterskala:

Bokstavkarakterer, A (best) - F (ikke bestått)

Sensorordning:

Ekstern sensor ved hjemmeeksamen, flervalgstest sensureres av emnelærer(e).

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Utsatt hjemmeksamen og flervalgstest settes opp førstkomende semester dersom ikke annet er avtalt med studieprogramansvarlig.

Tillatte hjelpemidler:**Ansvarlig avdeling:**

Avdeling for helse,omsorg,sykepleie

Emneansvarlig:

Høgskolelektor Randi Tosterud

Klar for publisering:

Ja

VPAIO3 Tredje veiledet praksis - 2006-2007

Emnekode:

VPAIO3

Emnenavn:

Tredje veiledet praksis

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

12

Varighet:

Høst

Språk:

Norsk

Forutsetter bestått:

VPAIO2 - Andre veiledet praksis

Forventet læringsutbytte:

Studenten skal etter endte praksisperiode ha nådd målene for videreutdanningen i hhv. anesthesi-, intensiv- eller operasjonssykepleie og egen målsetting.

Studenten skal kunne fungere selvstendig som funksjonsdyktig anesthesi-, intensiv- eller operasjonssykepleier.

Etisk og juridisk ansvarlighet. Studenten skal:

- argumentere og utøve hhv. anesthesi-, intensiv- eller operasjonssykepleie ut fra verdigrunnlag, yrkesetiske retningslinjer og kunnekspa om etisk teori og lover som regulerer pasient og pårørendes rettigheter og helsepersonells plikter

Kommunikasjon og samarbeid. Studenten skal:

- gi situasjonsbetinget veiledning og undervisning til pasienter og pårørende
- veilede og undervise andre faggrupper

Ansvar for egen læring og fagutvikling. Studenten skal:

- være bevisst fagutviklingens og forskningens plass i praksis
- identifisere behov og delta i endringsprosesser som videreutvikler hhv. anesthesi-, intensiv- eller operasjonssykepleien

Administrasjon og ledelse. Studenten skal:

- ta ansvar for å lede eget fag ut i fra anerkjente prinsipper
- administrere seg selv og andre medarbeidere slik at pasientens helse ivaretas
- fungere selvstendig i team, beholde oversikte og ro i uforutsette situasjoner og under tidspress

Problemløsning.

Studenten i anesthesisykepleierutdanningen skal:

- fokusere på anesthesisykepleierens handlingskompetanse og -beredskap relatert til spesielle utfordringer i anesthesiavdelingen prehospitalt
- vektlegge anesthesi relatert til aldersdimensjonen
- være bevisst anesthesisykepleierens helsefremmende, forebyggende, behandlende, lindrende og rehabiliterende funksjon
- ta ansvar for planlegging, gjennomføring og evaluering av anesthesisykepleie til pasienten
- argumentere faglig og begrunne sine handlinger
- bedømme akutte situasjoner selvstendig og delta aktivt i akuttsituasjoner
- håndtere avdelingens medisinske tekniske utstyr
- dokumentere, evaluere og kvalitetssikre eget arbeid

Student i intensivsykepleierutdanningen skal:

- være bevisst intensivsykepleierens helsefremmende, forebyggende, behandlende, lindrende og rehabiliterende funksjon
- ta ansvar for planlegging, gjennomføring og evaluering av intensivsykepleie til pasienten
- argumentere faglig og begrunne sine handlinger
- bedømme akutte situasjoner selvstendig og delta aktivt i akuttsituasjoner
- håndtere avdelingens medisinske tekniske utstyr
- dokumentere, evaluere og kvalitetssikre eget arbeid

Studenten i operasjonssykepleierutdanningen skal:

- være bevisst operasjonssykepleierens helsefremmende, forebyggende, behandlende, lindrende og rehabiliterende funksjon
- ta ansvar for planlegging, gjennomføring og evaluering av operasjonssykepleie til pasienten
- argumentere faglig og begrunne sine handlinger
- bedømme akutte situasjoner selvstendig og delta aktivt i akuttsituasjoner
- håndtere avdelingens medisinske tekniske utstyr
- dokumentere, evaluere og kvalitetssikre eget arbeid
- utøve operasjonssykepleie med respekt for pasientens integritet, ressurser og opplevelse av å være akutt/kritisk syk, - og slik at pasientens livsviktige funksjoner opprettholdes.

Emnets temaer:

Anestesi-, intensiv- og operasjonssykepleie.
Tema fra hovedemne 1, 2 og 3.

Pedagogiske metoder:

Praksis
Refleksjon
Veiledning

Vurderingsformer:

Praksisvurdering

Karakterskala:

Bestått/Ikke bestått

Sensorordning:

Veiledet praksis vurderes av lærerveileder og kontaktperson i praksis.

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Studenter som får ikke-bestått tredje veiledet praksis må kontakte studieprogramansvarlig for tilrettelegging av videre studieforløp.

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

Praksisstudieplan og ett refleksjonsnotat

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for helse,omsorg,sykepleie

Emneansvarlig:

Høgskolelærer Randi Ballangrud

Supplerende opplysninger:

Retningslinjer for praksisstudieplan og refleksjonsnotat i fagplan AIO.

Klar for publisering:

Ja

HPAIO1 Hospiteringspraksis - 2006-2007

Emnekode:

HPAIO1

Emnenavn:

Hospiteringspraksis

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

6

Varighet:

Høst

Språk:

Norsk

Forutsetter bestått:

Tredje veiledet praksis

Forventet læringsutbytte:

Studenten skal få erfaringer med deler av spesialsykepleiertjenesten som han/hun har spesiell interesse for eller som ikke har vært tilstrekkelig tidligere i videreutdanningen (f.eks. på bakgrunn av manglende pasientgrunnlag i tidligere praksisperiode). Det gis mulighet for hospiteringspraksis i land utenfor Norge.

Emnets temaer:

Tema vil variere, men som eksempel kan nevnes:

- prehospital/ambulansetjeneste
- nyfødtmedisin/neonatal
- kirurgisk/medisinsk intensivavdeling
- akuttmottak
- anesthesi- og operasjonsavdeling
- sterilsentral
- kirurgisk poliklinikk
- dialyseavdeling
- internasjonalt arbeid

Pedagogiske metoder:

Praksis

Refleksjon

Vurderingsformer:

Praksisvurdering

Vurderingsformer:

Dokumentert tilstedeværelse 30 t/u.

Karakterskala:

Bestått/Ikke bestått

Sensorordning:

Rettes av emnelærer(e)

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Studenter som får ikke-bestått på hospiteringspraksis må kontakte studieprogramansvarlig for tilrettelegging av videre studieforløp.

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

Hospiteringsplan

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for helse,omsorg,sykepleie

Emneansvarlig:

Høgskolelærer Tore Karlsen

Supplerende opplysninger:

Kriterier for hospiteringspraksis i fagplan AIO.

Klar for publisering:

Ja

AIO018 Fordypningsoppgave AIO - 2006-2007

Emnekode:

AIO018

Emnenavn:

Fordypningsoppgave AIO

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

15

Varighet:

Høst

Språk:

Norsk

Forutsetter bestått:

AIO015O - Mikrobiologi med infeksjonsforebygging og hygiene

AIO016 - Fysiologi og patofysiologi

AIO017 - Spesialsykepleie- fag og yrkesutøvelse

IPAI01 - Introduksjonspraksis

VPAIO1 - Første veiledet praksis

VPAIO2 - Andre veiledet praksis

VPAIO3 - Tredje veiledet praksis

Forventet læringsutbytte:

Studenten skal fordype seg i et tema som er relevant for anestesi-, intensiv- eller operasjonssykepleie.

Studenten skal:

- vise inngående kunnskap om et avgrenset fagområde
- vise de teoretiske kvalifikasjoner som kreves for å kunne utføre sykepleie til akutt og/eller kritisk syke mennesker, samt bidra til å styrke sykepleiefaget og -praksis
- vise evne til å gjennomføre et selvstendig arbeid

Emnets temaer:

Temaene vil være avhengig av den enkelte oppgaves problemstilling, men alle tema fra teori og praksis i utdanningen vil være relevante; sykepleievitenskapelige (problemstillinger må være relevant for spesialsykepleierens funksjon), naturvitenskapelige og samfunnsvitenskapelige.

Pedagogiske metoder:

Forelesninger
Gruppearbeid
Veiledning

Vurderingsformer:

Hjemmeeksamen, annet (se tekstfelt)
Muntlig, individuelt

Vurderingsformer:

Hjemmeeksamen gjennomføres individuelt eller som gruppeeksamen. Den skriftlige oppgaven vil få en foreløpig karakter som etter muntlig høring vil kunne justeres med inntil én karakter. Både skriftlig og muntlig må være bestått for at endelig karakter blir gitt. Studenter som ikke består skriftlig oppgave, får ikke gå opp til muntlig høring. Forøvrig vises til kriterier for AIO - fordypningsoppgave.

Karakterskala:

Bokstavkarakterer, A (best) - F (ikke bestått)

Sensorordning:

Ekstern sensor retter alle besvarelser

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Studenter som får F på muntlig eksamen, har anledning til å framstille seg inntil 3 ganger - dette gjøres etter avtale med studieprogramansvarlig.

Studenter som får F på skriftlig eksamen, går opp til nytt forsøk etter avtale med studieprogramansvarlig.

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

Prosjektplan

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for helse,omsorg,sykepleie

Emneansvarlig:

Høgskolelektor Randi Tosterud

Supplerende opplysninger:

Kriterier for AIO - fordypningsoppgave i fagplan AIO.

Klar for publisering:

Ja